

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор по психология”, по научна специалност „3.2. Психология”

Докторант: Дияна Георгиева Видева

Тема на докторска дисертация:

„Оценка на риска от жертвено поведение при домашно и полово основано насилие, подходи за психологично консултиране и социални интервенции“

Рецензент: доц. д-р Красимир Иванов

В съвременният свят темата за насилието е повече от актуална, но и парадоксална по две оси.

Първата ос е все по- високата диференциация на човешката популация по отношение еволюционно развитие и хуманното отношение към себеподобните, израстването в интелектуален план и натрупване на нови познания за света и хората.

Втората ос е морално етичните дилеми, в които ненасилието е основен модел на развитие и липсата на насилие е белег на морална извисеност. На практика се оказва че това е идеализиран модел на човешката цивилизованост. Реалността е изпълниена с насилие, то се толерира, култивира и стимулира дори в СМИ.

Показвайки нелицеприятната истина всички са потресени,изненадани и шокирани от случващотот се до нас. Дияна Видева отваря тема с проблематика ,която винаги като че ли остава скрита от погледите на обществото и нейната актуалност е безспорна – темата за домашното насилие и насилие основано на пола. Темата изисква сериозна професионална подготовка, отдаденост и лична смелост за да се изследва, анализира и огласи действителната картина в „спокойната подредба“ на обществото.

Структурно дисертацията отговаря на всички академични изисквания за цел , задачи ,хипотези и изследване включва 239 страници, оформена в три съставни части, приложения и цитирани 170 литературни източника на кирилица и латиница.

В теоретичнага част е представена по компететен начин същността на полово базираното насилие, динамиката на насилническите отношения, травмата и нейните последици върху психо-социалното функциониране на преживелите насилие; социални интервенции за преодоляване на полово основано насилие, методи и подходи за оценка на психологичното консултиране. Всичко това говори за безспорно познаване на

материята и тънък изследователски усет, породен от реалната атажираност на Видева с проблематиката на домашното насилие.

Докторантката извежда и анализира съвременните психологични аспекти на полово основаното насилие, стереотипите, предразсъдъците в европейската и нашата културово-социална общност. Ясно е представена правната рамка, законодателство и нормативна база за домашното насилие. Разгледани са основните теоретични понятия, обясняващи формирането на половата идентификация и полово основаното насилие, с добре представени теории за социалното научаване, когнитивно-генетичната теория, теории за формиране на половите роли. Умело са свързани практически прояви на насилие и теорите за човешкото развитие и системно екологичен подход за обяснение на насилието. След това са представени психологичните анализи за динамиката на насилническите партньорски отношения с моделите на: умишлено контролиране, цикличност на насилието, Стокхолмски синдром, нормализиране на насилието.

В проведеното изследване са спазени всички изисквания по отношение психологичен инструментариум .

Ясно са представени цел, задачи, четири основни хипотези на изследването, апробирани са планираните методи и обосновано формирането на изследвания контингент, с първоначален скрининг с диагностични инструменти, като подробно е описана процедурата на изработване на тези инструменти и практическото им прилагане. Значителен практически принос на дисертационната разработка е проведеното теренно изследване-

Професионално е представен анализ на резултатите от проведените статистически обработки, количествен и качествен анализ, дискусия на резултатите от изследването и обобщение.

Подбраната и приложена батерия от тестови методики съдържа: Въпросник за проучване мнението за домашното насилие и ролята на институциите в защита на жертвите на домашно насилие (въпросник собствено авторство); скала за безнадежност на Aaron Beck; въпросник за оценка на вината на John. R. Otterbacher and David C. Munz; Въпросник за разрешаване на социалните проблеми (ВРСП) (със собствена модификация) на P. Paul Heppner. Всички методики са добре описани и включват направената адаптация за българския контекст. Изследването е проведено при две групи: лица, жертви на домашно насилие самоопределили и заявили нужда от съдействие; лица, които не са се самоопределили, като жертви на домашно насилие от социалната среда. Общият брой на участниците в емпиричното изследване е 279, от тях жени 208 и мъже 71. Приложен е пакет от статистически пакет за компютърна обработка SPSS 10.0, проведен е подбор на извадката на изследването.

Получените резултати са анализирани и интерпретирани с професионална вещина, което отново е белег за компетентността на докторантката Дияна Видева

Нямам критични бележки по отношение на предложената дисертационна разработка, публикациите са съответни на темата и достатъчно актуални .

Всичко това ми дава основание да приема за завършена дисертационната разработка на Дияна Георгиева Видева с тема „ Оценка на риска от жертвено поведение при домашно и полово основано насилие, подходи за психологично консултиране и социални интервенции“ и предлага на научното жури , да присъди ОНС „доктор“ на Дияна Георгиева Видева по Направление

3.2 Психология, докторска програма „Обща психология“!

21.11.2023 г.

гр. Варна

Рецензент:

доц. д-р Красимир Иванов